

Jaarverslag 2024

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Kinderdijk

Woord vooraf

Kinderdijk, 17 juni 2025

Geachte lezer,

Voor u ligt het jaarverslag 2024 van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk. Het jaar 2024 gaat de boeken in als een recordjaar. Het was het jaar met een recordaantal betalende bezoekers. En we hebben in 2024 een recordbedrag in de exploitatie uitgegeven aan het onderhoud van de 19 molens en het gemaal van het Werelderfgoed.

Tegelijk hebben we een belangrijke stap gezet met het samen met de molenbewoners vaststellen van een visie op molenbewoning in het Werelderfgoed. Op initiatief van de Belangenvereniging Kinderdijk is een Kinderdijkerkaart gemaakt, waarmee dorpsbewoners meerdere keren per jaar gratis de bezoekslocaties kunnen bezoeken.

Er is in 2024 meer aandacht gekomen voor de bescherming van de unieke en onvervangbare waarden van het molencomplex Kinderdijk-Elshout. In belangrijke discussies rondom de energietransitie en natuurontwikkeling zijn de erfgoedwaarden leidend geweest en is er meer aandacht gekomen voor de bescherming van Werelderfgoed Kinderdijk.

Met onze partners hebben we een nieuw perspectief gemaakt voor het bezoekersmanagement.

Onze ruim 100 medewerkers en ruim 250 vrijwilligers hebben zich ook in 2024 weer vol passie ingezet voor het behoud en beheer van het prachtige Werelderfgoed en het ontvangen van bijna 370.000 bezoekers van over de gehele Wereld.

Ik wens u veel leesplezier. Graag tot ziens in UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk.

Peter-Jan van Steenberghe

Algemeen Directeur

Inhoudsopgave

Woord vooraf	2
Jaarverslag 2024	4
1. Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk	4
2. Bestuursverslag 2024	6
3. Verslag bestuursorganen	19
4. Vooruitblik 2025	23
Begroting 2025	24
Jaarrekening 2024	25
A - Balans per 31 december 2024	26
B - Staat van baten en lasten over 2024	28
C – Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	29
D - Toelichting op de balans per 31 december 2024	34
E - Niet uit de balans blijken de rechten verplichtingen en financiering derden	46
F - Toelichting op de staat van baten en lasten	47
Resultaatbestemming en ondertekening	52
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	53

Jaarverslag 2024

1. Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Outstanding Universal Values

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is aangewezen als siteholder voor het molencomplex Kinderdijk-Elshout. Bij de aanwijzing zijn voor Kinderdijk de zogenaamde uitzonderlijke universele waarden (Outstanding Universal Values of OUV's) benoemd, die als basis dienen voor de instandhouding van Kinderdijk als UNESCO Werelderfgoed:

1. Het molennetwerk van Kinderdijk-Elshout is een buitengewoon landschap gemaakt door de mens, dat een krachtig bewijs in zich draagt van menselijk vernuft en standvastigheid, gedurende bijna een millennium, in het afwateren en beschermen van een gebied door de ontwikkeling en toepassing van een hydrologisch systeem.
2. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk met zijn historische 'hoge en lage poldergebieden met natuurlijke afwatering', watergangen, molens, molenvlieten, gemalen, uitlaatsluizen en waterschapshuizen is een uniek voorbeeld van de Nederlandse technische ontwikkeling van de afwatering die is gekopieerd en toegepast op veel plekken in de wereld.
3. Het Kinderdijk-Elshout molennetwerk is een extreem ingenieus hydraulisch systeem dat tot op de dag van vandaag functioneert. Dit systeem maakte het door de eeuwen heen voor de mens mogelijk om zich hier te vestigen en grote delen van het veenlandschap te cultiveren. Het is nationaal en internationaal het enige voorbeeld van deze schaal, het is daardoor een uniek en bijzonder voorbeeld van zowel een architectonisch ensemble als een cultureel landschap, dat typerend is voor Nederland en een significante fase in de menselijke geschiedenis illustreert. De Commissie stelde vast dat de site wordt gevormd door een uitzonderlijk, door mensen gemaakt landschap. Dit landschap draagt een krachtig stempel van menselijk vernuft en vastberadenheid in waterafvoer en bescherming van het land door middel van waterbouwkundige technieken, en dit over een periode van bijna 1000 jaar.

Doelstellingen Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

De SWEK is specifiek opgericht als gevolg van de Werelderfgoed status. De stichting heeft conform haar statuten de volgende vier doelstellingen:

- Het in stand (doen) houden van molens en opstallen in het molengebied Kinderdijk die geheel of gedeeltelijk zijn aangemerkt als beschermd monument als bedoeld in de Monumentenwet 1988;
- Behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur)historisch- en natuurmonument;
- Bevorderen van de publieke presentatie en de toegankelijkheid van het Werelderfgoed Kinderdijk, binnen de context van de huidige gebiedskenmerken, zijnde de historie, de cultuur en de natuur (instandhouding van het huidige unieke karakter en de identiteit, zonder aantasting van de cultuur-, landschappelijke en natuurhistorische waarden);
- Bevorderen van kennisoverdracht omtrent het Werelderfgoed en de (historische) functie van de molens en waterstaatswerken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Missie

De missie van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zoals geformuleerd in de toekomstvisie luidt als volgt:

Kinderdijk zet in op een volwaardig Werelderfgoed. In 2030 zijn we een voorbeeld in de Wereld als het gaat om erfgoedbeheer alsmede als het gaat om het ontvangst van bezoek. Waardevol bezoek gaat hand in hand met kwalitatief hoogwaardig erfgoedbeheer, leefbaarheid en ecologie. SWEK en haar stakeholders zijn trots op het unieke Werelderfgoed.

2. Bestuursverslag 2024

Belangrijkste gebeurtenissen

Onderhoud

In 2024 is veel onderhoud gepleegd aan de molens. Dit was de laatste uitvoeringsperiode van de Subsidie Instandhouding Monumenten zoals toegekend voor de periode 2019-2024. Mede doordat in de Covid-jaren er een kleine achterstand was opgelopen is er in 2024 veel geschilderd en hebben meerdere molens een (gedeeltelijk) nieuw rietdek gekregen. Daarbij is een hoge norm van onderhoud gehanteerd, samen met het schilderwerk is veel gedaan aan houtrotherstel. Er is een groeiend probleem van ongedierte en bij twee molens heeft ongediertebestrijding plaatsgevonden. Tot slot is een begin gemaakt met het oplossen van de vochtproblematiek in de stenen molens van de Nederwaard, molen 3 van de Nederwaard is hersteld. Voor de komende jaren staan de overige molens op de Nederwaard die last hebben van de vochtproblematiek op de planning.

Verbonden met de omgeving

Met de Vereenigde Molenbewoners (de huurdersvereniging van de molenbewoners) is overeenstemming bereikt over een gezamenlijke visie op molenbewoning in Kinderdijk. De visie stelt molenbewoning als een belangrijke kernwaarde in het Werelderfgoed en geeft kaders aan voor verdere ontwikkeling en verduurzaming van de bewoonde molens. Daarbij ligt een verantwoordelijkheid voor de SWEK alsmede voor de individuele huurders / molenaars.

Samen met de Vereenigde Molenbewoners is het bewonersconvenant uit 2017 geëvalueerd en geconcludeerd is dat bijna alle punten uit het convenant uitgevoerd zijn dan wel aandacht hebben. De leefbaarheid van de Boezemkade (Hoge Molen en Lage Molen) worden meegenomen in de plannen voor de polder van Nieuw-Lekkerland.

De Belangenvereniging Kinderdijk heeft in 2024 de Kinderdijkerkaart ontwikkeld. Hiermee kunnen inwoners van het dorp Kinderdijk per jaar 4 keer gratis de bezoeklocaties van SWEK bezoeken en krijgen ze ook korting in de winkels van SWEK en bij de Bakkerij Ons Dagelijks Brood. SWEK is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze kaart en draagt ook de kosten hiervoor.

UNESCO Werelderfgoedwaarden

In 2024 zijn meerdere externe ontwikkelingen van invloed geweest op de waarden zoals omschreven in de Werelderfgoed-aanwijzing voor het molencomplex Kinderdijk-Elshout. Zo is er vanuit de RES van de Alblasserwaard onderzoek gedaan naar locaties voor het plaatsen van Windturbines, voert Tennet onderzoek naar een extra 380KV verbinding tussen Geertruidenberg en Krimpen en is de Provincie Zuid-Holland bezig met de ontwikkeling van de polders Blokweer en Nieuw-Lekkerland. SWEK is als siteholder voor het Werelderfgoed betrokken bij deze dossiers. Helaas is de constatering dat in alle dossiers SWEK te laat aan tafel is gekomen, waardoor ook de verbinding tussen deze ontwikkeling van de Werelderfgoedwaarden niet goed is geweest. Uiteindelijk is een en ander gerepareerd en ligt er op zijn minst een oplossing die past binnen de OUV van het Werelderfgoed.

Versterkte operatie / bezoekersmanagement

Werelderfgoed Kinderdijk heeft in 2024 een record aantal betalende bezoekers ontvangen. Desondanks is de overlast in de omgeving, afgaande op het aantal gemelde klachten, afgenomen. De interne operatie en daarbij het bezoekersmanagement (transferia en last mile vervoer) heeft op de toppen van haar kunnen gepresteerd. Daarbij liep Kinderdijk op sommige momenten tegen de grenzen van haar capaciteit aan. Voor Museummolen Nederwaard is een apart drukteprotocol ontwikkeld, die ervoor moet zorgen dat op de drukke momenten de veiligheid en beleving van bezoekers, personeel en vrijwilligers wordt geborgd.

Beleving bezoeklocaties

In 2024 is verder gewerkt aan de beleving op de diverse bezoeklocaties. De herinrichting van het erf van Museummolen Nederwaard is afgerond en bezoeker krijgen op verschillende plaatsen op het erf ambachten te zien. Ook zijn er historische bootjes zoals zalmschouwen en liebevletten opgeknapt en bij de molens afgemeerd.

De centrifugaalpompen van het Wisboomgemaal zijn in 2023 hersteld en om regelmatig met de machine te kunnen draaien zijn verschillende vrijwilligers opgeleid tot machinist. Vanaf 2025 draait het gemaal op regelmatige basis, met het Waterschap Rivierenland worden nog afspraken gemaakt over het echt malen met het Wisboomgemaal.

Resultaat kernindicatoren

Afdeling	Waarde nulmeting	Waarde eind 2024	Doelstelling 2024
Algemeen			
Waardering bezoekers op Google (meting 20 september)	4,6	4,7	4,6
Erfgoed			
Aantal omwentelingen molens	4.002.045	4.614.115	4.800.000
Marketing			
% Online tickets	36,79%	35,77%	42,00%
Spreading: % bezoekers hoogseizoen (apr-okt)	87,58%	76,09%	70%
Totaal aantal betalende bezoekers (cumulatief)	331.531	367.791	360.000
Retail			
Gemiddelde besteding per transactie horeca	€ 2,82	€ 9,05	€ 3,45
Gemiddelde besteding per transactie souvenirs	€ 4,73	€ 18,39	€ 6,25
Personeel			
Ziekteverzuimpercentage	9,76%	7,37%	9,50%
Vrijwilligers			
Aantal inzetbare vrijwilligers totaal	226	263	250
Aantal inzetbare gidsen	65	68	68

Activiteiten Erfgoed en beheer

Onderhoud molens

Zoals eerder genoemd is er een inhaalslag gemaakt in 2024 om al het geplande onderhoud aan de molens uit te voeren binnen de SIM-periode. Dit is met veel krachtsinspanning van aannemers en medewerkers gelukt.

In het begin van 2024 is tevens de nieuwe SIM-aanvraag (Subsidie Instandhouding Monumenten) gedaan bij de RCE en de Provincie Zuid-Holland. Deze aanvragen hebben we voor het eerst in eigen beheer gedaan, waarmee we ook een goed beeld hebben gekregen van het noodzakelijk onderhoud in de komende zes jaar. Beide aanvragen zijn toegekend. Helaas zijn twee aanvragen voor groot onderhoud bij de provincie afgewezen.

Nederwaard molen 2, 6 en 7 en Overwaard molen 4 en 5 zijn geheel geschilderd in 2024. Bij de meeste molens was ook aanzienlijk aanvullend houtrotherstel nodig. Bij molen 7 van de Nederwaard werden bijvoorbeeld ook de windborden en beide lange schoren geheel vervangen.

Overwaard molen 1 staat nog stil, omdat de roeden afgekeurd zijn. Aan vervanging wordt gewerkt, echter is er een lange levertijd door de landelijke problematiek en daarmee de grote vraag. Overwaard molen 5 kreeg een nieuwe binnenroede.

Bij De Hoge Molen, Overwaard molens 1 en 7 zijn de helft van de velden van het rieten achtkant vernieuwd. Hierbij is ook ongedierte in het hout bestreden. Ook heeft ongediertebestrijding plaatsgevonden bij de Lage Molen en de Museummolen Blokweer.

In november is Overwaard molen 8 vrijgekomen voor verhuur doordat de huurder na 47 jaar is vertrokken. Deze molen zal na groot onderhoud en bouwhistorisch onderzoek weer bewoonbaar worden gemaakt.

Molenwoningen en bijgebouwen

In het najaar is gestart met de renovatie van de historische molenshuur bij Nederwaard molen 1. In voorbereiding zijn de renovatie van de molenshuur van Nederwaard molen 7 en vernieuwing van de septictanks. Gekeken wordt waar en hoe aansluiting op de riolering tot de mogelijkheden behoort.

Bewaken UNESCO-waarden

SWEK heeft geparticipeerd in twee externe projecten: de natuurontwikkeling in de polders Blokweer en Nieuw-Lekkerland door de provincie Zuid-Holland en de natuurherstelmaatregelen in de Hoge Boezem van de Overwaard door het Waterschap Rivierenland. Als stichting dragen wij hier vooral bij aan de bescherming van de UNESCO-waarden, in samenwerking met specialisten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Provincie. Voor twee projecten met impact op de zichtlijnen vanuit Kinderdijk is geparticipeerd in de Heritage Impact Assessments: voor de verkenning windturbines in de Alblasserwaard en de verkenning hoogspanningslijnen van TenneT.

Deze trajecten hebben aanleiding gegeven tot de ambitie om een Beeldkwaliteitsplan en Erfgoedvisie voor het hele Werelderfgoed te maken. Dit in samenwerking met de andere overheden uit het Bestuurlijk Platform Kinderdijk. Gezien de vele ontwikkelingen rondom Kinderdijk is het wenselijk goede gezamenlijke beleidsstukken vast te leggen.

Projecten Erfgoed en beheer

In voorbereiding waren in 2024 de restauratie van de waterloopbrug van het Wisboomgemaal en de restauratie en herbestemming tot molenmakerswerkplaats van de Potschuur. Voor dit laatste project is een aannemer geselecteerd en in december is de renovatie gestart.

Hulpgemaal De Fabriek is heringericht met een nieuwe introductiefilm en een permanente tentoonstelling. Hierin staat het historische, huidige en toekomstige waterbeheer centraal, alsmede de verhalen hieromtrent. Zo is er een werelderfgoedwaardige ontvangst en eerste indruk van het bijzondere Verhaal van Kinderdijk mogelijk.

De gemetselde romp van Molen 3 van de Nederwaard is geheel gerenoveerd in 2024. Het metselwerk is opnieuw gevoegd, binnen is de badkamer vernieuwd en op de meeste verdiepingen een nieuwe voorzetwand geplaatst. Een zelfde operatie is voor Molen 4 van de Nederwaard in voorbereiding, hierover lopen gesprekken met de aannemer. Ook Molen 8 is in voorbereiding van metselwerkherstel.

Projecten in voorbereiding

Voor het J.U. Smitgemaal is een plan in voorbereiding voor de inrichting van een educatieve belevingsruimte over het watermanagement van de toekomst. Hier is de fondsenwerving in gang gezet met een grote aanvraag bij de Vrienden Loterij en een succesvolle subsidieaanvraag bij de provincie. Dit is een gezamenlijke project met het Waterschap Rivierenland. Voor het weer bewoonbaar maken van Overwaard molen 3 wordt bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd.

Steigers, boten en bruggen

In 2024 is aan alle schepen die in eigendom van SWEK zijn groot onderhoud gepleegd. De Vos&Zn. is geheel gerenoveerd en heeft een volledig elektrische aandrijving gekregen. Ook de Jantina is grondig aangepakt. Aan het eind van 2024 zijn de schepen Friso en Beatrix uit het water gehaald voor keuring en daarna ook weer opgeknapt. Hiermee kunnen we er qua onderhoud van de schepen weer even tegenaan. Het onderhoud is uitgevoerd door de vrijwillig schippers en klussers, in samenwerking met partijen uit de regio (scheepswerf en installateur elektrische bediening).

De aanpassing van de brug over de Lage Boezem Overwaard is in voorbereiding. In samenwerking met architect en aannemer zijn we in gesprek met de overheden om de brug een veiliger dek te geven en bredere aanlandingen. Hetzelfde geldt voor de brug naar de ingang van het Wisboomgemaal. In 2024 is tot slot groot onderhoud gepleegd aan de ophaalbrug over de Lage Boezem van de Nederwaard die leidt naar de Museummolen Nederwaard.

Activiteiten Publiek

In totaal heeft Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in 2024 367.799 betalende bezoekers kennis laten maken met het verhaal van Kinderdijk, waarvan 220.177 groepsbezoekers en 147.622 individuele bezoekers.

Dit is een groei van bijna 11% in het aantal betalende bezoekers ten opzichte van 2023 en een record in de geschiedenis van Kinderdijk. Dit ondanks de trage start van het seizoen mede door het slechtere weer, waarbij we eind mei nog 7% minder individuele bezoekers hadden ten opzichte van 2023.

De stijging komt voort uit de opening van de Kinderdijk Kiosk en de koppeling met de Waterbus (onder meer via combitickets). Ook zal de extra inzet op de buitenlandse beurzen ITB en WTM van invloed zijn geweest. Onder meer de extra focus op de Duitse markt is van invloed.

Hospitality

Dit jaar waren we voor het eerst in de wintermaanden open van vrijdag t/m zondag. Het hoogseizoen is goed verlopen. Ondanks dat het voor veel collega's en vrijwilligers rustiger oogde in het gebied dan voorgaande jaren, laten de bezoekersaantallen anders zien. Wellicht waren er minder recreanten en passanten, en relatief meer betalende bezoekers. Een analyse van deze aantallen is er dit jaar niet gemaakt aangezien de telpaal defect was.

Verder lijkt er een trend te zijn in de aankomsttijd van de bezoekers. De bezoekers komen later op de dag aan en verblijven soms nog tot na sluitingstijd in het gebied. Begin van het hoogseizoen is een eigen gidscommunicatiesysteem voor groepen aangeschaft. Hiermee kunnen wij makkelijker en professioneler grote groepen met één gids bedienen.

Marketing en Sales

De nieuwe Kinderdijk app is in augustus live gegaan. Dit wordt gehost door Bloomberg Connect, een internationale filantropische instelling. De livegang is zeer succesvol geweest.

Halverwege 2024 is het besluit genomen om een overstap te maken naar een nieuwe webpartner, die een geheel nieuwe website op gaat zetten, met daarbij ook een doorontwikkeling van de ticketstraat.

In het vierde kwartaal is opdracht gegeven voor vernieuwing van de huisstijl. De huisstijl was verouderd en kon wel een opfrisbeurt gebruiken. De huisstijl is in het eerste kwartaal van 2025 gereed.

In 2024 is Werelderfgoed Kinderdijk voor het eerst serieus aanwezig geweest op de internationale toerismebeurzen ITB in Berlijn en WTM in Londen. Dit heeft verschillende leads opgeleverd, die verzilverd zullen worden in de toekomst.

Retail

De omzetten en marges zijn dit jaar zeer goed geweest op alle locaties binnen Kinderdijk. In 2024 waren er op vier locaties souvenirwinkels en op drie locaties horeca. De grootste inspanning vanuit Retail was de opening van de Kinderdijk Kiosk in pand Windkracht 4. Deze nieuwe locatie heeft veel inzage gegeven in de potentie en werking binnen de customer journey van de bezoeker. Dit is een locatie die sterk afhankelijk is van het Waterbus vaarschema.

Het werven van nieuwe collega's was een uitdaging, de krapte op de arbeidsmarkt is voelbaar. Desondanks hebben we vooral door veel inzet van weekendkrachten de roosters wel weten te vullen.

In november is besloten om verder te gaan als twee aparte afdelingen per 1 januari 2025: horeca en retail (souvenirs), met ieder een eigen hoofd. Daarmee is ook de functie van bedrijfsleider komen te vervallen en zullen binnen de teams dagcoördinatoren werkzaam zijn waarbij er elke werkdag gegarandeerd een aanspreekpunt is op de werkvloer.

Gebiedsperspectief en uitvoeringsprogramma

De samenwerkende partijen in Kinderdijk, zijnde de gemeenten Molenlanden en Alblasserdam, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, hebben in 2019 een gebiedsperspectief vastgesteld. In 2023 heeft een update plaatsgevonden van het bij het gebiedsperspectief geformuleerde uitvoeringsprogramma en bovendien hebben de samenwerkende partijen een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten.

SWEK was bij de volgende projecten uit het uitvoeringsprogramma betrokken.

1. Onderzoek naar consequenties van bewoning. SWEK heeft samen met de Verenigde molenbewoners de nieuwe visie op molenbewoning vastgesteld. Dit is met een unaniem positief advies vanuit het Bestuurlijk Platform Kinderdijk ondersteund.
2. Entreezone Kinderdijk. SWEK heeft naar aanleiding van haar zienswijze het initiatief genomen tot ontwikkeling van alternatieve scenario's voor de inrichting van de entreezone die beter aansluiten bij de dagelijkse praktijk van de belangrijkste gebruikers zijnde Waterschap Rivierenland en SWEK. Uiteindelijk is gekozen voor de zogenaamde variant 1B. De planning is dat de gemeente Molenlanden medio 2025 het bestemmingsplan voor de entreezone gaat vaststellen.
3. Natura 2000 gebieden: in 2024 is verder met de partijen gewerkt aan de plannen voor de polders Blokweer en Nieuw-Lekkerland. Daarnaast participeert SWEK ook in het plan voor groot onderhoud voor de Hoge Boezem van de Overwaard. Dit project wordt uitgevoerd door Waterschap Rivierenland.

In 2024 is daarnaast meerdere keren gesproken over aanpassing van het gebiedsperspectief. De samenwerkende partijen hebben in 2024 veel studie gedaan naar de potentie van het Werelderfgoed Kinderdijk als belangrijk cultuurhistorisch icoon van watermanagement. Dit zijn ingrediënten voor het nieuwe gebiedsperspectief waar in 2025 werk van wordt gemaakt.

Bezoekersmanagement

In opdracht van het Bestuurlijk Platform Kinderdijk is een nieuw perspectief bezoekersmanagement Kinderdijk opgesteld en op 21 november 2024 ook vastgesteld door het BPK. Dit perspectief is een stevige basis om nu de volgende stap te zetten: van perspectief naar strategie. Dit perspectief is het startpunt om met een integrale blik te kijken naar een effectief bezoekersmanagementsysteem.

Naast het nieuwe perspectief is in 2024 de uitvoering van het bezoekersmanagement doorgestaan. Hierin werkt SWEK samen met de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden. Juist door de krachten te bundelen kan het systeem effectief functioneren met voordelen voor bezoekers maar vooral ook voor de omgeving (de dorpen in de luwte van het Werelderfgoed).

De zomer van 2024 had zijn uitdagingen door verschillende wegafsluitingen rondom Kinderdijk. Dit heeft niet tot hele grote problemen geleid. Hier is goed op ingespeeld door een nauwe samenwerking met Zuid-Holland Bereikbaar.

De lancering van het combiticket Waterbus - Kinderdijk in het derde kwartaal van 2024 bleek gelijk een groot succes. Dit ticket is aantrekkelijk in de markt gezet door beide partijen met een hoog bereik zelfs in het laagseizoen, wat ons doel van bezoek via vervoer over water volledig onderstreept.

Duurzaamheid

Werelderfgoed Kinderdijk heeft in 2024 initiatief genomen om een duurzaamheidsstrategie op te stellen. Daarmee wil Kinderdijk op een aantal duurzaamheidsonderwerpen echte impact maken. Voor het opstellen van de strategie is een extern bureau in de hand genomen. De strategie is in het eerste deel van 2025 gereed en wordt daarna uitgerold.

De strategie sluit aan bij de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Impliciet raken de ontwikkelingen in het Werelderfgoed aan de volgende (sub-) doelstellingen (bron: sdgs.un.org/goals):

8.9 Duurzaam toerisme

De World Tourism Organization (UNWTO) zet in op duurzaam toerisme, namelijk toerisme dat inzet op duurzame impact (people, planet, profit) daarbij de behoeften van de bezoekers, de sector, het milieu en de lokale community afwegend.

In de nieuwe toekomstvisie voor het Werelderfgoed Kinderdijk wordt ingezet op het bereiken van balans tussen enerzijds toeristische ontwikkeling en anderzijds ecologie, leefbaarheid en authenticiteit. Kinderdijk wil het eerste Werelderfgoed worden waar deze waarden hand in hand gaan.

11.4 Behoud Werelderfgoed

Het beschermen en behouden van het Werelderfgoed is een van de SDG's. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zet zich als siteholder in voor het behouden, beschermen en uitdragen van de Outstanding Universal Values van Werelderfgoed Kinderdijk.

13.3 Educatie en aandacht vragen voor klimaatverandering

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft als een van haar statutaire doelstellingen educatie. Het "Verhaal van Kinderdijk" staat daarbij centraal. Dit "verhaal" heeft als ondertitel "Over leven met het water: toen, nu en morgen". Kinderdijk is meer dan alleen de 19 overgebleven molens, aan de waardevolle bezoeker willen we het bijzondere verhaal van 750 jaar wonen en werken met het water meegeven. Daarbij komt ook de toekomst aan bod. In 2023 zijn met Waterschap Rivierenland afspraken gemaakt om in het vernieuwde JU Smitgemaal een "beleving" te maken gericht op klimaatverandering van waterbeheer in de toekomst.

15.5 Bewaken biodiversiteit

Onderdeel van het Werelderfgoed Kinderdijk zijn de Hoge Boezems van de Overwaard en de Nederwaard. Dit Natura 2000 gebied is door UNESCO aangewezen als bijzonder landschap gemaakt door de mensen. Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zet zich in om het beheer en behoud van die natuurgebieden te bewaken in samenhang met de werelderfgoedstatus. Dit geldt ook voor de polders van Blokweer van Nieuw-Lekkerland.

Organisatie

Personeel

De organisatie is in 2024 in het hoogseizoen hard gegroeid en aan het einde van het hoogseizoen weer gestabiliseerd naar een vergelijkbaar aantal werknemers als in 2023. Op peildatum 31 december 2024 waren er 82 werknemers (45 fte) in dienst waarvan 20 oproepkrachten. 28 werknemers hadden een contract voor bepaalde tijd en 54 werknemers zijn voor onbepaalde tijd in dienst.

Het verzuimpercentage van 2024 is 7,37%. Een mooi resultaat ten opzichte van 2023. Eind 2024 waren er 3 langdurige verzuimdossiers wat het verzuimcijfer beïnvloedt. Het percentage 0-verzuim van het kalenderjaar 2024 is 68,87%. We blijven aandacht aan verzuim en verzuimpreventie schenken o.a. in de gesprekken met de werknemers en de leidinggevenden.

Als organisatie ontwikkelen we ons. Dat doen we naar buiten en ook naar binnen. We schenken daarbij aandacht aan het leidinggeven aan de teams en zoeken als afdelingen/afdelingsmanagers en hoofden de samenwerking met elkaar op. Samenvattend is/zijn er:

- Aanvang gemaakt met het aanvullen en updaten van ons personeelsbeleid;
- Stappen gezet voor een nieuwe OR-oprichting;
- Enkele nieuwe functies beschreven en de werving daarvoor gestart;
- De afdeling Horeca & Retail gesplitst in 2 afdelingen;
- Enkele verbeterlagen in ons HR/salarisprogramma doorgevoerd en een keus gemaakt voor een rooster- en tijdschrijfprogramma (waarbij klokken mogelijk is).

Vrijwilligers

In 2024 is het aantal vrijwilligers per saldo gestegen met 22. Op 1 januari hadden we 236 vrijwilligers en op 31 december stonden er 258 geregistreerd. Er zijn in 2024 in totaal 56 nieuwe vrijwilligers bijgekomen, hiervan hebben 11 vrijwilligers het uiteindelijk niet doorgezet. Daarnaast zijn 20 vrijwilligers gestopt, 2 vrijwilligers overleden en 1 vrijwilliger in dienst getreden. Van de vrijwilligers die zijn gestopt hebben we afscheid genomen van 14 vrijwilligers die om verschillende redenen al langere tijd geen diensten meer hadden gedraaid. De inzetbaarheid van vrijwilligers is derhalve in 2024 fors toegenomen en daarmee is ook de bezetting verbeterd.

Het aantal inzetbare gidsen is gelijk gebleven op 68. Er zijn 6 inzetbare gidsen bijgekomen, 5 gidsen gestopt en er is 1 gids overleden. Daarnaast zijn er nog 11 gidsen die in het opleidingstraject zitten en hopelijk in 2025 inzetbaar zullen worden.

Van de 258 geregistreerde vrijwilligers zijn er 21 vrijwilligers die geen directe rol hebben bij de invulling van het toeristisch product, zoals klussers, medewerkers TC, maquettebouwers, ICT, administratie, vrijwillig molenaars, facilitair medewerker en een verkeersregelaar. Daarnaast zijn er vrijwilligers die een dubbelfunctie hebben en naast hun inzet als gids, schipper of op locatie ook een andere rol vervullen. Denk hierbij aan lid van de Vrijwilligersraad, lid van de technische commissie, instructeur nieuwe schippers, fotograaf, redactie van de Nieuwsbrief en werk in de moestuin.

Ook waren meerdere vrijwilligers inzetbaar voor het geven van rondleidingen voor nieuwe vrijwilligers, introductiecursussen, gidsencursussen, het meewerken aan open dagen, het werven van vrijwilligers en promotionele activiteiten.

Alle nieuwe vrijwilligers krijgen een ruim inwerkprogramma, inclusief introductiecursus. De schippers volgen daarnaast ook een aparte cursus om te mogen varen op de rondvaartboten en de gidsen een gidsencursus.

In 2024 vierden we het jubileum van 31 vrijwilligers. 1 vrijwilligster was al 15 jaar lang verbonden aan de SWEK, en 17 vrijwilligers al 10 jaar lang. 10 vrijwilligers vierden hun 5-jarig jubileum.

Personeel en vrijwilligers namen deel aan verschillende sociale evenementen, zoals de gezamenlijke nieuwjaarsbijeenkomst en de barbecue. Voor personeel en vrijwilligers zijn aparte uitjes georganiseerd.

Governance

Governance Code Cultuur

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk onderschrijft de principes van de Governance Code Cultuur en doet hieronder verslag van de toepassing van de acht principes:

Principe 1: De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.

De maatschappelijke doelstelling van de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk is geborgd in de statuten en in de aanwijzing als site-holder van het Werelderfgoed.

Principe 2: de organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan. De organisatie volgt de aanbevelingen op en wijkt daar alleen gemotiveerd van af.

Dit wordt in dit jaarverslag toegelicht.

Principe 3: Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

Bestuur en toezichthouders worden geworven door middel van een openbaar profiel en onder begeleiding van een professioneel, onafhankelijk en deskundig bureau. Indien een vacature voor bestuur of toezichthouder vervuld gaat worden, stelt de Raad van Toezicht het profiel op. Alvorens het profiel vastgesteld wordt vraagt de Raad van Toezicht advies aan het Bestuurlijk Platform Kinderdijk, zoals overeengekomen in de samenwerkingsovereenkomst Kinderdijk.

Bestuur en toezichthouders zijn zich bewust van mogelijke belangenverstrengeling. Bij de werving van bestuur en toezichthouders komt dit onderwerp aan bod. Bestuur en toezichthouders dienen nevenfuncties te melden aan de Raad van Toezicht.

Principe 4: Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.

In de statuten en in het directiereglement is een duidelijke rolverdeling vastgelegd tussen bestuur en Raad van Toezicht. Bestuur en Raad van Toezicht bewaken deze afspraken en bespreken deze eens per jaar.

Principe 5: het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.

De taakverdeling tussen bestuur en Raad van Toezicht is vastgelegd in de statuten en in het directiereglement. Eens per jaar wordt de samenwerking en taakverdeling tussen bestuur en Raad van Toezicht aan de orde gesteld.

Principe 6: het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.

Het bestuur heeft een personeelshandboek opgesteld waarin het personeelsbeleid uitgebreid beschreven staat. Daarnaast heeft het bestuur gedragsregels, algemene voorwaarden en de vrijwilligersovereenkomsten vastgesteld voor de inzet van vrijwilligers. SWEK heeft twee vertrouwenspersonen benoemd voor personeel en vrijwilligers.

In 2024 heeft het bestuur het initiatief genomen tot nieuwe verkiezingen van de Ondernemingsraad. Zes personeelsleden hebben zich kandidaat gesteld voor vijf plaatsen. De verkiezingen hebben eind 2024 plaatsgevonden en vanaf begin 2025 is een nieuwe Ondernemingsraad actief.

SWEK heeft een actieve Vrijwilligersraad, gekozen uit de voltallige groep vrijwilligers via verkiezingen, die haar inbreng heeft daar waar het gaat om alle vrijwilligerszaken.

De Auditcommissie vergadert minimaal twee keer per jaar en geeft daarbij advies aan de Raad van Toezicht over het financieel beleid van het bestuur. Concreet gaat het over het vaststellen van de jaarrekening en het vaststellen van de begroting. Deze besluiten vereisen conform statuten goedkeuring van de Raad van Toezicht.

Principe 7: de raad van toezicht voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.

De werkwijze en bevoegdheden van de Raad van Toezicht is vastgelegd in de statuten en het directiereglement.

Principe 8: de raad van toezicht is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.

De samenstelling van de Raad van Toezicht is vastgelegd in de statuten.

Samenwerking

Bestuurlijk Platform Kinderdijk

De bestuurlijke samenwerking rondom de ontwikkeling van Werelderfgoed Kinderdijk is verder versterkt. Het Bestuurlijk Platform Kinderdijk is het overleg waar in alle openheid alle dilemma's met elkaar worden besproken, waarin partijen elkaar op bestuurlijk niveau informeren en hun beleid op elkaar afstemmen. Binnen het Bestuurlijk Platform Kinderdijk werken de gemeenten Alblasserdam en Molenlanden, Waterschap Rivierenland, Provincie Zuid-Holland, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk samen. Het BPK heeft in 2024 vier keer vergaderd. Daarnaast heeft op 21 november 2024 een gezamenlijk overleg plaatsgevonden tussen het Bestuurlijk Platform Kinderdijk en het bestuur en Raad van Toezicht van SWEK. Dit overleg stond in het teken van nader kennismaken en het bespreken van perspectief op de toekomst.

Stichting Werelderfgoed Nederland

Werelderfgoed Kinderdijk is bestuurlijk vertegenwoordigd in Stichting Werelderfgoed Nederland. Samen met de andere 12 Werelderfgoederen uit het Koninkrijk zet Kinderdijk in op belangenbehartiging, educatie en gezamenlijke promotie. In 2024 is gestart met de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan 2024-2030.

De directeur-bestuurder van Werelderfgoed Kinderdijk is binnen Werelderfgoed Nederland portefeuillehouder van de Werelderfgoedcafé's. In 2024 zijn er twee bijeenkomsten geweest. Op de UNESCO Familiedag, waar alle partijen die verbonden zijn aan UNESCO bijeenkomen, ging het over de marketing van UNESCO. Tijdens het nationaal monumentencongres in Den Haag werd in het café gesproken over verbinding met en betrokkenheid van de lokale bevolking bij het Werelderfgoed.

Lokale en regionale samenwerking

In 2024 is de relatie met de omgeving verder versterkt, zoals eerder in dit jaarverslag gemeld. Zowel met de Vereenigde molenbewoners alsmede de Belangenvereniging Kinderdijk wordt periodiek overlegd.

Binnen de Drechtsteden is gesproken over het project Ketenmobiliteit: een netwerk van steigers voor de riviercruiseschepen gecombineerd met vervoer over water. Helaas heeft Waterbus aangegeven geen onderdeel meer uit te kunnen maken van deze samenwerking, waarmee we op zoek moeten naar een alternatief.

Samenwerking Erfgoed en Beheer

Op het gebied van erfgoed onderhoudt de SWEK relaties met molenpartijen zoals het Molennetwerk Zuid-Holland, Vereniging De Hollandsche Molen, Vereniging De Zaanse Molen en het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Voor museaal overleg is de SWEK aangesloten bij het regionaal museumoverleg. Ook is op regelmatige basis overleg geweest met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Met de Stichting Instandhouding Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (SIMAV) is een toekomstvisie gemaakt voor de molens in de streek. Deze visie wordt in 2025 verder besproken met de regionale gemeenten en stakeholders. Met de Historische Vereniging West-Alblasserwaard is gesproken over samenwerking op het gebied van het Verhaal van Kinderdijk en de uitingen daarvan in het gebied.

Samenwerking toerisme

Op het gebied van toerisme werkt SWEK nauw samen met het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen. Daarbij zetten we in op het management van de bestemming Kinderdijk en het gezamenlijk ontwikkelen en promoten van de bestemming Nederland. In 2024 hebben we de samenwerking met toeristische organisaties in de regio Rotterdam verder versterkt, onder meer door gezamenlijk de internationale beurzen te bezoeken. Met Spido is samengewerkt bij een arrangement tijdens de Verlichtingsweek.

De directeur-bestuurder van SWEK is bestuurslid van stichting Dutch Delta Cruise Port. Deze stichting richt zich op het ontwikkelen van Zuidwest Nederland als (rivier-) cruisebestemming en kent een netwerk van publieke en private partijen uit verschillende provincies. In 2024 heeft onder meer een partnerbijeenkomst plaatsgevonden op het schip The Gentleman, dat in Dordrecht aanmeerde.

3. Verslag bestuursorganen

Van de Raad van Toezicht

Gedurende het verslagjaar 2024 is door de Stichting verder inhoud gegeven aan het beheer van het Werelderfgoed.

Door medewerkers en vrijwilligers van de Stichting is hard gewerkt om de historische betekenis van het molengebied nog weer beter tot zijn recht te laten komen. Ook dit jaar zijn stappen gezet om de betekenis en unieke uitstraling van het Werelderfgoed te beschermen. Met diverse initiatieven wordt daarbij verder gekeken dan alleen het gebied waar de molens staan.

Het toenemend aantal toeristen heeft ook in het afgelopen jaar veel aandacht gevraagd. Het blijft een uitdaging om de overlast van bewoners van het molengebied en van de aangrenzende gemeenten binnen de perken te houden.

De Raad van Toezicht richt zijn aandacht op de strategische keuzes die in het belang van het Werelderfgoed moeten worden gemaakt en de wijze waarop het beleid om doelstellingen op lange termijn te realiseren wordt geformuleerd en vervolgens uitgevoerd. Daarbij is aandacht voor goede governance en voor de cultuur van de organisatie.

Voor de verdere ontwikkeling, het behoud en de bereikbaarheid van het erfgoed is samenwerking en overleg met de bewoners van het molengebied, de gemeenten Molenlanden en Alblasterdam, het Waterschap Rivierenland, de Provincie Zuid Holland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van groot belang. Dankzij de goede samenwerking is er in de afgelopen jaren veel bereikt. In goed overleg wordt gewerkt aan nieuwe oplossingen op het gebied van de bereikbaarheid van het Werelderfgoed over het water en de weg.

In financiële zin staat de Stichting er goed voor. De reserves die tijdens de Covid periode moesten worden aangesproken, worden weer opgebouwd, zodat het noodzakelijk onderhoud kan worden bekostigd. Buffers moeten worden aangehouden om de continuïteit van de organisatie te waarborgen, ook als de toeristenstroom tijdelijk om wat voor reden dan ook afneemt of tijdelijk wegvalt.

In 2025 bereiken twee leden van de Raad het einde van hun eerste termijn. Beide leden zijn herbenoembaar. De Raad heeft de algemeen directeur van de Stichting, heer P.J.H. van Steenberghe, opnieuw benoemd voor een periode van vier jaar ingaande 1 juli 2025.

De Raad van Toezicht is de medewerkers en vrijwilligers van de Stichting zeer erkentelijk voor hun inzet. Hun bijdrage vormt een onmisbare schakel in het realiseren van de doelstellingen op de korte en lange termijn, en voor het verzorgen van de dagelijkse operationele taken, die het verblijf binnen ons erfgoed aangenaam en leerzaam maken.

Namens de Raad van Toezicht,

André Tukker, voorzitter

De Vrijwilligersraad kijkt terug op een fijn en succesvol 2024

Door de positieve inzet van alle vrijwilligers en personeel hebben we bijna 370.000 betalende bezoekers kunnen begroeten in ons mooie Werelderfgoed Kinderdijk. De fijne samenwerking met personeel en vrijwilligers heeft hiertoe zeker bijgedragen. Korte lijnen en snelle oplossingen voor “problemen” hebben dit alles mogelijk gemaakt. Hierdoor was het voor de Vrijwilligersraad een jaar zonder grote problemen.

Aandachtspunt blijft de drukte in sommige maanden van het seizoen, waarbij er veel bezoekers zijn terwijl er veel vrijwilligers in deze periode op vakantie zijn. Om de planning rond te krijgen en vrijwilligers vrij te laten in hun keuze om op vakantie te gaan, wordt gebruik gemaakt van Studentgidsen, zij worden betaald door SWEK. De inzet van studentgidsen wordt door alle partijen gezien als een prima oplossing op het moment dat er onvoldoende vrijwillige gidsen beschikbaar. In deze periodes blijft het belangrijk om de drukte bij de museummolen Nederwaard te monitoren en zo nodig actie te ondernemen.

De doelstelling voor het jaar 2024 was een actueel bestand met 250 vrijwilligers. Deze mijlpaal werd behaald in april van het verslagjaar en eenieder werd getrakteerd op Bossche bollen. Het verslagjaar hebben we afgesloten met een recordaantal van 263 vrijwilligers.

Dit jaar hebben we 30 vrijwilligers gedecoreerd met de zilveren of gouden speld. Respectievelijk 13 vrijwilligers voor 5 jaar- en 17 voor 10 jaar trouwe dienst. Daarnaast was 1 vrijwilliger 15 jaar betrokken bij SWEK.

Het uitgangspunt blijft dat de vrijwilliger die voor de SWEK werkt dit, zoveel als mogelijk, op de locatie/functie van zijn/haar voorkeur doet. Plezier in het vrijwilligerswerk staat voorop.

In dit jaar zijn er geen wijzigingen geweest in de Vrijwilligersraad. Deze bestaat uit 7 leden, allen gekozen bij de verkiezingen in februari 2023. In het afgelopen jaar heeft de Vrijwilligersraad verschillende overleggen gehad, om bij te dragen aan goede werkomstandigheden, belangen, plezier en inzet van onze vrijwilligers. Zo werd er 11 keer overlegd met de leden van de VWR en een afvaardiging van de VWR had 9 keer overleg met het MT. Daarnaast is er nader kennis gemaakt met leden van de Raad van Toezicht en is er een maandelijks overleg met de voorzitter van de VWR en de Vrijwilligerscoördinator. Het maandelijks spreekuur, door leden van de VWR, wordt beperkt bezocht door vrijwilligers. Hetzelfde geldt voor ingekomen mail aan de VWR. We houden deze 2 vormen van contact beschikbaar, om vrijwilligers een luisterend oor te bieden.

Gedurende het afgelopen jaar werden er evaluatiegesprekken gehouden met 45 vrijwilligers, waarvan de meeste ruim een jaar werkzaam waren bij de SWEK. Rode draad uit deze gesprekken is dat deze vrijwilligers erg positief zijn over Kinderdijk, het werk als vrijwilliger erg leuk vinden en ervaren dat alles goed geregeld is. Kortom blij en tevreden vrijwilligers!

Nieuwe vrijwilligers krijgen via cursussen handvatten mee om de functie, die zij gaan vervullen, op het gewenste niveau uit te voeren. In het afgelopen jaar hebben 88 deelnemers, zowel medewerkers als vrijwilligers, de introductiecursus gevolgd. Er zijn 14 gidsen opgeleid en 8 schippers. Gidsen die wat langer actief zijn hebben een verdiepingscursus aangeboden gekregen, in het afgelopen jaar hebben 40 gidsen daaraan deelgenomen. Ook zijn er weer reanimatiecursussen gegeven voor vrijwilligers en personeel. In alle opleidingen wordt aandacht besteed aan veiligheid, dit blijft een belangrijk terugkerend aandachtspunt.

In het afgelopen jaar zijn veel "klus" activiteiten en onderhoud aan de schepen uitgevoerd door vrijwilligers. Ook is de verbouwing en inrichting van de Kinderdijk Kiosk gedaan, een nieuwe locatie die toegevoegd is voor de verkoop van Tickets en souvenirs. Er zijn meer arrangementen gevaren door onze vrijwillige schippers. De informatievoorziening wordt gedeeld via SWEK-kennis en de Nieuwsbrief, die als rapportcijfer in dit jaar een 8,38 verdiende.

De SWEK kan niet functioneren zonder vrijwilligers en de vrijwilligers zijn trots dat zij hun bijdrage kunnen leveren aan dit prachtige Werelderfgoed Kinderdijk.

Mathilde Vos-Gras
Voorzitter Vrijwilligersraad

Samenstelling bestuursorganen per 31-12-2024

Bestuur

Peter-Jan van Steenberghe

Raad van Toezicht

André Tukker (voorzitter Raad van Toezicht)

Sandra Bechtholt (vice-voorzitter Raad van Toezicht)

Arjan Driesprong

Martine Sonneveld (voorzitter remuneratiecommissie)

Hans van Houwelingen (voorzitter auditcommissie)

Vrijwilligersraad

Mathilde Vos-Gras (voorzitter)

Rob Peters (vice-voorzitter)

Ton Struik

Piet Verboom

Louissette Vissers

Ton Mooren

Ad Sluimer

4. Vooruitblik 2025 en verder

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk kijkt met een positieve blik naar de toekomst. In de afgelopen jaren is gewerkt aan herstel (na de Covid periode) en versterking van de organisatie op alle niveaus. Dit beleid betaalt zich uit in een stabiele organisatie die kan rekenen op een groeiend vertrouwen van de omgeving en haar stakeholders, zowel als het gaat om het behoud van de UNESCO Werelderfgoedwaarden als ook SWEK als manager van het toerisme. Werelderfgoed Kinderdijk kan, als een van de populaire bezienswaardigheden van het land, rekenen op een sterke bezoekersstroom.

Toch zijn er zorgen. Ten eerste de wereldorde en de schuivende panelen in deze. Nu de wereldmachten de aarde lijken te herschikken in nieuwe economische blokken is de vraag wat dit betekent voor het internationaal toerisme. Daarbij ligt een wereldwijde recessie op de loer, wat onzekerheid met zich meebrengt. Dit kan ook Kinderdijk raken, daar we voor het behoud van het Werelderfgoed afhankelijk zijn van de inkomsten uit het toerisme. Deze zijn des te belangrijker gelet op de toenemende druk op de financiën van (lokale) overheden.

Een probleem dat zich meer in de regio afspeelt is de bereikbaarheid. In de komende jaren staat onderhoud gepland aan verschillende bruggen en tunnels in de regio. Daarnaast staat het regionale openbaar vervoer (via het water) onder druk. SWEK zal, met het nieuwe perspectief bezoekersmanagement in het achterhoofd, moeten werken aan de bereikbaarheid voor de bezoeker. Met uiteraard respect voor de omgeving.

Begroting 2025

Exploitatiebegroting	Begroting 2025
	(in euro's)
Baten	
Baten bezoek (entree, steigers, gidsen)	5.225.081
Verkopen souvenirs - Inkomsten verkopen - Minus inkoopwaarde - Bruto marge verkopen - Bruto marge in %	1.768.000 655.200 <u>1.112.800</u> 62%
Verkopen horeca - Inkomsten verkopen - Minus inkoopwaarde - Bruto marge verkopen - Bruto marge in %	956.800 364.000 <u>592.800</u> 62%
Onderhoudsbijdragen	208.838
Huurinkomsten molens	55.640
Overige inkomsten	160.000
Rentebaten	120.000
Totaal baten	7.475.159
Lasten	
Personeelskosten	3.485.000
Vrijwilligers	170.000
Afschrijvingen	400.000
Onderhoud erfgoed (molens, Wisboomgemaal)	824.620
Huisvestings- en onderhoudskosten	1.050.320
Verkoopkosten	210.000
Kantoorkosten	180.000
Algemene kosten	320.000
Bijdrage vm-WEK	150.866
Financiële lasten	120.000
Totaal lasten	6.910.806
Resultaat exploitatie	564.353
Minus bijdrage SWEK in projecten	82.500
Toevoeging aan bestemmingsreserve groot onderhoud molens, panden en boten	200.000
Toevoeging continuïteitsreserve	281.853
Resultaat vrij te besteden	0

JAARREKENING 2024

A – BALANS PER 31 DECEMBER 2024
(na voorstel resultaatbestemming)

		31-12-2024	31-12-2023
		€	€
ACTIVA	ref		
VASTE ACTIVA			
Immateriële vaste activa	1	29.156	59.621
Materiële vaste activa	2	4.432.484	4.067.104
VLOTTENDE ACTIVA			
Vorraden	3	289.695	168.546
<i>Vorderingen</i>			
Debiteuren	4	45.288	220.825
Overige vorderingen en overlopende activa	5	<u>658.113</u>	<u>1.453.868</u>
		703.401	1.674.693
Liquide middelen	6	4.625.928	3.701.017
		<u>10.080.664</u>	<u>9.670.981</u>

A – BALANS PER 31 DECEMBER 2024
(na voorstel resultaatbestemming)

		<u>31-12-2024</u>		<u>31-12-2023</u>	
		€		€	
PASSIVA	ref				
EIGEN VERMOGEN					
Continuïteitsreserve	7	1.691.283		1.215.588	
Bestemmingsreserves	8	<u>2.260.000</u>		<u>1.943.550</u>	
		3.951.283			3.159.138
LANGLOPENDE SCHULDEN					
Schulden aan kredietinstellingen	9	4.093.291			4.588.917
KORTLOPENDE SCHULDEN					
Schulden aan kredietinstellingen		495.626		450.490	
Crediteuren		398.849		231.207	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	10	154.628		1.156	
Overige schulden en overlopende passiva	11	<u>986.987</u>		<u>1.240.073</u>	
		2.036.090			1.922.926
		<u>10.080.664</u>		<u>9.670.981</u>	

B – STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

		Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
		€		€
Baten				
Inkomsten uit entreegelden		4.602.583	4.417.258	3.951.787
Inkomsten steigers		199.347	224.031	189.950
Inkomsten gidsen		346.095	279.851	315.573
Brutomarge verkopen *	12	1.818.165	1.640.000	1.410.899
Onderhoudsbijdragen	13	355.849	207.500	409.150
Huurinkomsten molens		54.627	53.500	51.784
Overige inkomsten	14	251.754	220.880	153.482
		<u>7.628.420</u>	<u>7.043.020</u>	<u>6.482.625</u>
Lasten				
Personeelskosten	16	3.185.643	3.195.000	2.968.301
Afschrijvingen		350.504	350.000	329.967
Overige personeelskosten	17	302.579	220.000	329.091
Kosten onderhoud en beheer *	18	2.147.380	1.841.500	1.570.932
Verkoopkosten	19	148.702	192.500	185.935
Kantoorkosten	20	198.991	162.000	157.555
Algemene kosten	21	411.604	335.000	344.870
Gemeentelijke bijdragen		138.671	121.000	92.174
		<u>6.884.074</u>	<u>6.417.000</u>	<u>5.978.825</u>
Resultaat operationele bedrijfsvoering		<u>744.346</u>	<u>626.020</u>	<u>503.800</u>
Financiële baten en lasten				
	22			
Betaalde rente leningen		(62.430)	(65.000)	(70.848)
Ontvangen creditrente		136.702	120.000	103.538
Betaalde rente en bankkosten		(26.473)	(55.000)	(20.690)
Saldo financiële baten en lasten		<u>47.799</u>	<u>0</u>	<u>12.000</u>
Resultaat		<u>792.145</u>	<u>626.020</u>	<u>515.800</u>

*) Zie voor deze rubriek de opmerkingen bij presentatiewijzigingen onder de algemene toelichting.

Resultaatbestemming

	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Toevoeging / onttrekking aan bestemmingsreserves	316.450	237.500
Toevoeging / onttrekking aan de Continuïteitsreserve	475.695	278.300
Resultaat	792.145	515.800

C – TOELICHTING OP DE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemene toelichting

Activiteiten

De stichting is opgericht op 7 februari 2002 en is statutair gevestigd in gemeente Molenlanden. Het adres van de stichting is Overwaard 2, 2961 AT Kinderdijk. Het KvK-nummer is 24331545. De doelstelling van de stichting is het behouden en conserveren van het molengebied Kinderdijk als (cultuur) historisch- en natuurmonument.

Continuïteit

Het jaar 2024 is qua bezoek het meest succesvolle exploitatiejaar in de geschiedenis van SWEK. Aangezien de inkomstenstroom uit bezoek voor een zeer groot deel de begroting en daarmee de financiële continuïteit bepaalt van de stichting, is dit een belangrijk signaal naar de toekomst. Daarnaast heeft de stichting de uitgaven goed in beeld en laat ook de begroting en de meerjarenprognose een verbetering van de financiële positie zien. Daarmee bereiken binnen afzienbare tijd de reserves de minimaal vereiste hoogten. Deze jaarrekening is derhalve ook opgesteld met de continuïteitsveronderstelling.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Presentatiewijzigingen

Voor het verkrijgen van beter inzicht is de presentatie van de bruto marge van verkopen (horeca en souvenirs) gewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2023. De bruto marge wordt volledig bij de baten gepresenteerd.

Het resultaat uit projecten (eigen bijdrage SWEK) is uitgesplitst en ondergebracht onder onderhoudsbijdragen>overige subsidie-inkomsten en onder kosten onderhoud en beheer>onderhoud molens en gemalen.

Grondslagen voor de jaarrekening

Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving C.1 "Kleine Organisaties-zonder-winststreven", die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Waarderingsgrondslagen voor waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa

De immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de desbetreffende paragraaf.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben. Tot het moment van ingebruikname worden deze subsidies als afzonderlijke verplichting in de balans opgenomen.

(Im-)materiële vaste activa in ontwikkeling / in aanbouw worden eveneens opgenomen onder de (im-)materiële vaste activa. Afschrijving vindt plaats vanaf het moment van ingebruikname.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardevermindering verlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurrantheid van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Een deel van het vermogen heeft een beperkte bestedingsmogelijkheid.

Bestemmingsreserves zijn het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven. Het bestuur heeft, met goedkeuring van de Raad van Toezicht, de bestemmingsreserves gevormd.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Indien geen sprake is van (dis)agio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd korter dan één jaar.

Vooruit ontvangen subsidies waarvoor nog een prestatie moet worden verricht zijn opgenomen onder de kortlopende schulden.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Netto-omzet

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit entreegelden en levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Baten – verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra deze zijn gerealiseerd.

Baten – verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten, onder aftrek van kortingen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen.

Nog te ontvangen of terug te betalen bedragen zijn verantwoord op de balans onder de overige vorderingen dan wel kortlopende schulden.

Baten uit giften van derden

Baten uit giften en andere toezeggingen van derden (anders dan overheidssubsidies) worden in het resultaat verantwoord in het jaar waarin ze zijn ontvangen. Indien baten zijn ontvangen ter dekking van lopende projecten, worden deze naar rato van de in de periode gemaakte kosten toegerekend.

Baten in natura

In het verslagjaar ontvangen baten in natura worden niet opgenomen in de staat van baten en lasten. Leveringen in natura die Stichting Werelderfgoed Kinderdijk in het boekjaar heeft ontvangen worden in de toelichting vermeld. Voor zover dat belang is voor het inzicht in de jaarrekening wordt daarbij een indicatie gegeven van de reële waarde van deze baten. In overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving wordt vrijwilligerswerk niet financieel verantwoord.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Pensioenen

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft de pensioenregeling verwerkt volgens de benadering van verplichtingen voor de werkgever. De stichting heeft een toegezegde bijdrageregeling. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugbetaling leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen vaste activa

Vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur / verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. De activa worden afgeschreven tot een restwaarde.

Per categorie worden de volgende afschrijvingspercentages en restwaarden gehanteerd:

	Terreinen	Inventarissen	Gebouwen, verbouwingen, steigers	Vervoermiddelen
Afschrijvingspercentages				
Grond	0%			
Terrein / straatwerk	5% - 10%			
ICT		20% - 33%		
Overig inventaris		10% - 33%		
Gebouwen			2,5%	
Bruggen			5% - 10%	
Steigers			5% - 10%	
Vervoermiddelen				2,5% - 20%
Restwaarde	0%	0%	15%	0%

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen aan derden betaalde (te betalen) en van derden ontvangen (te ontvangen) interest.

Vennootschapsbelasting

In 2024 is de vennootschapsbelastingpositie van SWEK onderzocht. Er is geen aanleiding om een voorziening of verplichting in de jaarrekening op te nemen.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

ACTIVA

VASTE ACTIVA

1. Immateriële vaste activa

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Immateriële vaste activa	18.656	59.621
Immateriële activa in ontwikkeling	10.500	0
	<u>29.156</u>	<u>59.621</u>

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk hanteert de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages voor immateriële vaste activa:

- Software en app's: 20% - 33%

Immateriële vaste activa

	Software en app's	Totaal
	€	€
<i>Stand per 1 januari 2024</i>		
Aanschaffingswaarde	176.838	176.838
Cumulatieve afschrijvingen	117.217	117.217
Boekwaarde	<u>59.621</u>	<u>59.621</u>
<i>Mutaties</i>		
Investeringsen		
Afschrijvingen	(40.965)	(40.965)
	<u>(40.965)</u>	<u>(40.965)</u>
<i>Stand per 31 december 2024</i>		
Aanschaffingswaarde	176.838	176.838
Cumulatieve afschrijvingen	(158.182)	(158.182)
Boekwaarde	<u>18.656</u>	<u>18.656</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Immateriële vaste activa in ontwikkeling

	Software en app's	Totaal
	€	€
<i>Stand per 1 januari 2024</i>		
Aanschaffingswaarde	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	0	0
Boekwaarde	0	0
<i>Mutaties</i>		
Investeringsen	10.500	10.500
Afschrijvingen	0	0
	10.500	10.500
<i>Stand per 31 december 2024</i>		
Aanschaffingswaarde	10.500	10.500
Cumulatieve afschrijvingen	0	0
Boekwaarde	10.500	10.500

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

2. Materiële vaste activa

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Materiële vaste activa	4.183.573	3.659.208
Activa in ontwikkeling	248.911	407.896
	<u>4.432.484</u>	<u>4.067.104</u>

De stichting heeft een aantal gebouwen en terreinen om niet in pacht verkregen, en heeft de plicht deze te onderhouden. Het betreft 19 monumentale molens, het Wisboomgemaal, schuren en de omliggende terreinen. Deze activa zijn niet in de balans opgenomen, met uitzondering van de investeringen in de woningen van de molens.

Voor de verplichting om deze gebouwen te onderhouden is een bestemmingsreserve gevormd.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

	Terreinen	Inventarissen	Gebouwen, verbouwingen en steigers	Vervoer- middelen	Totaal
Materiële vaste activa	€	€	€	€	€
<i>Stand per 1 januari 2024</i>					
Aanschaffingswaarde	373.333	1.046.907	3.428.037	684.193	5.532.470
Cumulatieve afschrijvingen	(22.409)	(772.782)	(666.792)	(411.279)	(1.873.262)
Boekwaarde	<u>350.924</u>	<u>274.125</u>	<u>2.761.245</u>	<u>272.914</u>	<u>3.659.208</u>
<i>Mutaties</i>					
Afschrijvingen	(5.772)	(110.941)	(125.800)	(67.026)	(309.539)
Investeringsen		188.182	280.958	364.764	833.903
Desinvesteringen					
Boekresultaat verkopen					
Buitengebruikstelling					
Cumulatieve afschrijving buiten gebruikstelling					
In gebruik genomen activa in ontwikkeling					
	<u>(5.772)</u>	<u>77.241</u>	<u>155.158</u>	<u>297.738</u>	<u>524.364</u>
<i>Stand per 31 december 2024</i>					
Aanschaffingswaarde	373.333	1.235.089	3.708.995	1.048.957	6.366.374
Cumulatieve afschrijvingen	(28.181)	(883.723)	(792.592)	(478.305)	2.182.801
Boekwaarde	<u>345.152</u>	<u>351.366</u>	<u>2.916.403</u>	<u>570.652</u>	<u>4.183.573</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Materiële vaste activa in ontwikkeling

	Rondvaart-- boot Vos	Overige	Totaal
	€	€	€
<i>Stand per 1 januari 2024</i>			
Aanschaffingswaarde	267.802	140.094	407.896
Boekwaarde	<u>267.802</u>	<u>140.094</u>	<u>407.896</u>
<i>Mutaties</i>			
Onderhanden project		194.166	194.166
In gebruik genomen	(267.802)	(85.349)	(353.151)
Desinvesteringen	<u>(267.802)</u>	<u>108.817</u>	<u>(158.985)</u>
<i>Stand per 31 december 2024</i>			
Aanschaffingswaarde	0	248.911	248.911
Boekwaarde	<u>0</u>	<u>248.911</u>	<u>248.911</u>

VLOTTENDE ACTIVA

3. Voorraden

Voorraden met een boekwaarde van € 289.695 (2024; € 168.546) betreffen voorraden souvenirs en horeca voorraden.

4. Debiteuren

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Nominale waarde	45.288	220.825
Af: voorziening voor dubieuze debiteuren	0	0
	<u>45.288</u>	<u>220.825</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

5. Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Te vorderen BTW	62.480	63.279
Vooruitbetaalde kosten	132.833	174.378
Nog te ontvangen subsidies	45.355	547.676
Nog te ontvangen NOW Subsidie	0	279.489
Te ontvangen LIV	3.969	9.218
Bijdrage gemeenten	325.652	328.904
Overige vorderingen	87.824	50.924
	<u>658.113</u>	<u>1.453.868</u>

De vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan 1 jaar,

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

6. Liquide middelen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Rabobank	254.908	363.065
Nederlandse Waterschapsbank	4.371.020	3.337.952
	<u>4.625.928</u>	<u>3.701.017</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting. SWEK houdt een ruime buffer aan om het groot onderhoud van de molens te waarborgen.

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

7. Continuïteitsreserve

Het verloop van de continuïteitsreserve is als volgt weer te geven:

	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	1.215.588	937.288
Resultaatbestemming	475.695	278.300
Stand per 31 december	<u>1.691.283</u>	<u>1.215.588</u>

De minimale hoogte van de continuïteitsreserve is bepaald op € 5.000.000,- (prijzen 2024). Met toevoeging van een deel van het resultaat van 2024 is per eind 2024 de hoogte van de continuïteitsreserve 34% van de minimale hoogte.

8. Bestemmingsreserves

Deze bestaan uit:

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Bestemmingsreserve groot onderhoud molens, panden en boten	2.200.000	1.883.550
Bestemmingsreserve ontwikkeling film Wisboomgemaal/Hulpgemaal De Fabriek	60.000	60.000
Stand per 31 december	<u>2.260.000</u>	<u>1.943.550</u>

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt weer te geven:

Totaal	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	1.943.550	1.706.050
Toevoeging / onttrekking vanuit resultaatbestemming	316.450	237.500
Stand per 31 december	<u>2.260.000</u>	<u>1.943.550</u>

De bestemmingsreserves bestaan uit:

Bestemmingsreserve groot onderhoud molens, panden en boten	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	1.883.550	1.300.000
Overheveling van bestemmingsreserve groot onderhoud panden		346.050
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	316.450	237.500
Stand per 31 december	<u>2.200.000</u>	<u>1.883.550</u>

Dit bedrag is bestemd voor toekomstig onderhoud aan de monumenten voor het deel waar naar verwachting geen subsidie kan worden verkregen en voor toekomstig onderhoud aan niet monumentale activa.

Bestemmingsreserve groot onderhoud panden etc.	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	0	346.050
Overheveling naar bestemmingsreserve groot onderhoud molens, panden en boten	0	346.050
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>

Deze bestemmingsreserve is gevormd voor het toekomstig groot onderhoud van de niet monumentale activa. Dit betreffen onder andere de in 2019 nieuw gerealiseerde gebouwen en bruggen.

Deze reserve is in 2023 toegevoegd aan de reserve groot onderhoud molens, die in het vervolg Bestemmingsreserve groot onderhoud molens, panden en boten heet.

Bestemmingsreserve ontwikkeling film Wisboomgemaal/Hulpgemaal De Fabriek	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	60.000	60.000
Toevoeging vanuit resultaatbestemming	0	0
Stand per 31 december	<u>60.000</u>	<u>60.000</u>

Dit bedrag is bestemd voor de ontwikkeling van de nieuwe film in het hulpgemaal.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

LANGLOPENDE SCHULDEN

9. Leningen aan kredietinstellingen

Lening Coöperatieve Rabobank U.A.

	2024	2023
	€	
Stand per 1 januari	578.674	733.160
Aflossing	(154.486)	(154.486)
Stand per 31 december	424.188	578.674
Hoofdsom	995.000	995.000
Cumulatieve aflossing	(570.812)	(416.326)
Kortlopend deel	(154.486)	(154.486)
Saldo per 31 december	269.702	424.188

De lening is in hoofdsom groot € 995.000 en heeft een looptijd van 10 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 4,20% en staat voor 5 jaar vast. Als zekerheid is een eerste hypotheekrecht afgegeven op het pand aan de Nederwaard 1 te Kinderdijk (het bezoekerscentrum).

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Lening De Nederlandse Waterschapsbank N.V.

	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	850.000	900.000
Verstrekking		
Aflossing	(50.000)	(50.000)
Stand per 31 december	800.000	850.000
Hoofdsom	1.000.000	1.000.000
Cumulatieve aflossing	200.000	(150.000)
Kortlopende deel	(50.000)	(50.000)
Saldo per 31 december	750.000	800.000

De lening is in hoofdsom groot € 1.000.000 en heeft een looptijd van 20 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 0,78% en dient jaarlijks uiterlijk op 5 juli betaald te worden. Vervroegd aflossen van de gehele of een gedeelte van de lening is niet toegestaan. De Gemeente Molenlanden heeft zich ten behoeve van de geldgeefster borg gesteld voor de juiste nakoming van de verplichtingen tot betaling.

Lening Nationaal Restauratiefonds

	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	3.460.733	3.500.000
Verstrekking	0	0
Aflossing	233.504	39.267
Stand per 31 december	3.227.229	3.460.733
Hoofdsom	3.500.000	3.500.000
Cumulatieve aflossing	(272.771)	(39.267)
Kortlopende deel	(278.640)	(233.504)
Saldo per 31 december	2.948.589	3.227.229

De lening is in hoofdsom groot € 3.500.000 en heeft een looptijd van 15 jaar. De jaarlijkse rente bedraagt 1,0% en is maandelijks verschuldigd. De lening is achtergesteld ten opzichte van de andere leningen. De eerste aflossing op lening deel 1 heeft in 2023 plaatsgevonden, de overige delen zijn afgelost vanaf 2024.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

Lening Gemeente Molenlanden

	2024	2023
	€	€
Stand per 1 januari	150.000	150.000
Verstrekking	0	0
Aflossing	12.500	0
Stand per 31 december	137.500	150.000
Hoofdsom	150.000	150.000
Cumulatieve aflossing	(12.500)	0
Kortlopende deel	(12.500)	(12.500)
Saldo per 31 december	125.000	137.500

De lening is in hoofdsom groot € 150.000 en heeft een looptijd van 15 jaar. De lening is zonder rente ter beschikking gesteld door de Gemeente Molenlanden. De lening is aangewend ter financiering van de renovatie van de Lage Molen. De aflossing geschiedt in 12 jaarlijkse termijnen van € 12.500. De eerste aflossing heeft plaatsgevonden in 2024.

D - TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

KORTLOPENDE SCHULDEN

10. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Loonheffing	124.486	1.156
Pensioenpremies	30.142	0
	<u>154.628</u>	<u>1.156</u>

11. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2024	31-12-2023
	€	€
Nog te besteden subsidies en bijdragen	207.600	300.258
Terug te betalen Corona subsidies	0	104.334
Bijdrage aan gemeente Molenlanden visitormanagement 2021	0	93.548
Regionaal fonds	0	72.281
Bijdrage vm-WEK	134.282	92.174
Reservering vakantiegeld en -dagen	346.822	332.114
Personeelsvereniging	3.439	2.866
Vooruit ontvangen huur	2.235	2.228
Te betalen nettolonen	689	602
Overige te betalen kosten	291.920	239.668
	<u>986.987</u>	<u>1.240.073</u>

E - NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN EN FINANCIERING DERDEN

Leaseovereenkomst voor kantoorinventaris

Er zijn leaseovereenkomsten afgesloten voor kopieerapparaten en onderhoudscontracten ten behoeve van het onderhoud van de kopieerapparaten. De overeenkomsten hebben een resterende looptijd van 16 maanden.

Financiële verplichtingen uit niet uit de balans blijken rechten en verplichtingen en financiering derden

	Verplichtingen <1 jaar	Verplichtingen >1 jaar maar <5 jaar	Verplichtingen >5 jaar
	€	€	€
Kantoorinventaris	589	196	0
	<u>589</u>	<u>196</u>	<u>0</u>

Bruikleen om niet: kantoorruimte aan de Molenstraat (Waardhuis)

De organisatie heeft het kantoor en vergaderruimte aan de Molenstraat in bruikleen van het Waterschap Rivierenland. De waarde hiervan kan gesteld worden op € 31.750.

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

BATEN

Inkomsten van bezoekers

De inkomsten van bezoekers bestaan uit:

	2024	2023
	€	€
Inkomsten uit entreegelden	4.602.583	3.951.787
Inkomsten steigers	199.347	189.950
Inkomsten gidsen	346.095	315.574
Brutomarge verkopen retail	1.818.165	1.410.899
	<u>6.966.190</u>	<u>5.868.210</u>

Zie voor deze rubriek de opmerkingen bij presentatiewijzigingen onder de algemene toelichting.

12. Brutomarge verkopen retail

Brutomarge souvenirs

	2024	2023
	€	€
Opbrengst souvenirs	1.832.039	1.501.109
Kostprijs verkopen souvenirs	(657.360)	(597.309)
	<u>1.174.679</u>	<u>903.800</u>
Brutomarge in %	<u>64%</u>	<u>60%</u>

Brutomarge horeca verkopen

	2024	2023
	€	€
Opbrengst horeca verkopen	960.091	790.899
Kostprijs verkopen horeca	(316.605)	(283.800)
	<u>643.486</u>	<u>507.099</u>
Brutomarge in %	<u>67%</u>	<u>64%</u>

13. Onderhoudsbijdragen

De totale ontvangen bijdragen ten behoeve van onderhoud bestaan uit:

	2024	2023
	€	€
SIM	117.346	104.570
Overige subsidie inkomsten	160.603	226.680
Provincie Zuid-Holland – 6-jarige overeenkomst	77.900	77.900
	<u>355.849</u>	<u>409.150</u>

De ontvangsten uit hoofde van de SIM-regeling (voorheen BRIM-regeling) en uit de meerjarige onderhoudsregeling van de Provincie Zuid-Holland zien op 6-jaarlijkse overeenkomsten met een looptijd tot 31 december 2024 (molens) en tot 31 december 2027 (Wisboomgemaal).

Overige subsidie inkomsten zien op diverse projectsubsidies met een éénmalig karakter.

14. Overige inkomsten

	2024	2023
	€	€
Giften en sponsoring	147.549	81.300
Maalpremies	8.060	7.345
Toiletgelden	19.217	6.361
Overige dienstverlening	40.000	40.000
Overige inkomsten	36.928	18.476
	<u>251.754</u>	<u>153.482</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

LASTEN

16. Personeelskosten

	2024	2023
	€	€
Brutolonen en salarissen	2.490.425	2.241.869
Sociale premies	438.275	402.077
Pensioenkosten	256.991	272.408
	<u>3.185.691</u>	<u>2.916.354</u>
terugbetaalde/ ontvangen NOW subsidies	(48)	51.947
	<u>3.185.643</u>	<u>2.968.301</u>

Stichting Werelderfgoed Kinderdijk heeft als gevolg van het coronavirus een beroep gedaan op de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW).

In de jaarrekening 2023 is de definitieve afrekening opgenomen.

Gedurende het jaar 2024 waren gemiddeld 94 werknemers (47 fte) in dienst dienstverband (2023: 80).

17. Overige personeelskosten

	2024	2023
	€	€
Kosten ziekteverzuim	25.146	38.344
Inhuur personeel	93.947	113.334
Reiskostenvergoeding woon-werk	53.776	49.546
Studie- en opleidingskosten	24.277	40.193
Bedrijfskleding	9.805	5.570
Bestuurskosten	3.946	6.670
Personeelsvereniging	1.237	1.526
Bestuurder aansprakelijkheidsverzekering	653	653
Overige kostenvergoedingen	60.048	44.830
Overige personeelskosten	29.744	28.425
	<u>302.579</u>	<u>329.091</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

18. Kosten onderhoud en beheer

	2024	2023
	€	€
Onderhoud molens en gemalen	1.210.390	936.389
Onderhoud overige panden	143.589	107.101
Belastingen en assuranties	133.432	136.856
Draaipremies en maalvergoedingen	17.045	13.290
Infrastructuur en groenbeheer	234.999	145.221
Onderhoud materieel en inventarissen	250.701	90.060
Energielasten	100.065	73.587
Schoonmaakkosten	57.159	68.428
	<u>2.147.380</u>	<u>1.570.932</u>

19. Verkoopkosten

	2024	2023
	€	€
Marketing	148.702	197.748
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	0	(11.813)
	<u>148.702</u>	<u>185.935</u>

F - TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

20. Kantoorkosten

	2024	2023
	€	€
Automatiseringskosten	159.430	133.655
Kantoorbenodigdheden	39.561	23.900
	<u>198.991</u>	<u>157.555</u>

21. Algemene kosten

	2024	2023
	€	€
Accountantskosten	157.760	179.560
Abonnementen en contributies	15.055	11.077
Advieskosten	106.878	69.042
Kosten betaalproviders	93.451	56.178
Overige algemene kosten	39.066	21.554
Bijzondere baten en lasten	(606)	7.459
	<u>411.604</u>	<u>344.870</u>

De accountantskosten bestaan uit de volgende diensten:

Meerkosten jaarrekeningcontrole 2023	50.521
Jaarrekeningcontrole 2024	79.100
Subsidies en overige	28.139

22. Financiële baten en - lasten

	2024	2023
	€	€
Betaalde rente leningen	(62.430)	(70.848)
Ontvangen creditrente	136.702	103.538
Betaalde rente en bankkosten	<u>(26.473)</u>	<u>(20.690)</u>
	<u>47.799</u>	<u>12.000</u>

Resultaatbestemming en ondertekening

In de jaarrekening is de voorgenomen resultaatbestemming over boekjaar 2024 verwerkt zoals verantwoord in de toelichting op het eigen vermogen (pagina 40).

Opgemaakt te Kinderdijk, 17 juni 2025

Bestuur:

Peter-Jan van Steenberghe

Goedgekeurd door de Raad van toezicht op 25 juni 2025:

André Tukker

Sandra Bechtholt

Martine Sonneveld

Arjan Driesprong

Hans van Houwelingen

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op de pagina's die volgen is de controleverklaring van de onafhankelijke accountant te vinden.

Aan het bestuur en de raad van Toezicht van
Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Fascinatio Boulevard 260
Postbus 8545
3009 AM Rotterdam

T: +31 (0)10 253 59 00
F: +31 (0)10 253 59 99

rotterdam@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in het jaarverslag 2024 opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk te Gemeente Molenlanden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 "Kleine organisaties zonder winststreven".

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen¹. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Werelderfgoed Kinderdijk zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag 2024 opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn C.1 "Kleine organisaties zonder winststreven".

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C.1 "Kleine organisaties zonder winststreven". In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het

opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 20 juni 2025

Baker Tilly (Netherlands) B.V.

Was getekend

drs. H.J. van den Burg RA